

Lodovico Guicciardini, *Beschrijving van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland, Nederlandstalige uitgave uit 1612*

P 320 - 321

Beschrijving van Rijsel

Deze stad wordt in het Frans l'Isle, in het Latijn Insula, genoemd, wat eiland betekent. Het gebied was vroeger (volgens sommigen) als een eiland gelegen in het midden van veel moerassen en stilstaand water. In de loop van de tijd en door menselijke activiteit is het gebied drooggelegd en met aarde opgehoogd. Anderen zeggen dat ze de naam gekregen heeft door de vele eilandjes die hier vroeger in het water lagen. Langs de stadsomwalling van Rijsel, aan de kant van het kasteel loopt een riviertje, de Deule, dat ontspringt in Lens, noordwaarts loopt en uitmondt in de Leie nabij het dorp Deulemonde¹. De stad Rijsel ligt op drie mijl van Menen, vijf mijl van Doornik, en wat verder van Ieper. Ze is gesticht door Boudewijn IV met de Baard, graaf van Vlaanderen, in het jaar duizend en zeven. Daarna heeft zijn zoon Boudewijn V de Grote, ook Boudewijn van Rijsel genoemd, deze stad als zijn eigen vaderland en geboortestad zeer lief gehad. Hij heeft ze verbeterd en vergroot en onder andere weldaden met vesten en muren doen omsluiten in het jaar duizend zesenzestig. Hij heeft ook de prachtige kerk en het zeer mooie convent van Sint-Pieter doen bouwen en begiftigd met grote renten om de kanunniken, die hij hier aanstelde, te onderhouden. Hij wilde dat de bisschop van Terwaan en van Kamerijk uit dit kapittel werd gekozen. In Rijsel staat een mooi kasteel waar men nog het oude overblijfsel van het kasteel van Buck² ziet. Het was de eerste woning van de heren die daar ter bescherming van Vlaanderen, door de koning van Frankrijk werden aangesteld. Ze werden forestiers of woudmeesters genoemd omdat ze de bewakers van de wouden en bossen waren. Ze zijn later tot zeer hoge staat gekomen, zoals hiervoor gezegd is. De stad Rijsel werd beroofd en in brand gestoken in de oorlog tussen Ferrando, graaf van Vlaanderen en Philips de Tweede, koning van Frankrijk, en zijn zoon prins Lodewijk, vader van de heilige koning Lodewijk IX. Met de tijd is de stad heropgebouwd maar daarna tijdens de zeer verwoestende oorlogen van Vlaanderen, tussen koning Philips de Vierde van Frankrijk, en graaf Gwijde van Dampierre opnieuw ingenomen en slecht behandeld. Tegenwoordig is dit een mooie, rijke, wel bebouwde en wel bewoonde stad. Er wonen veel edelen en zeer veel kooplieden, die goede zaken doen. Daarenboven zijn er veel goede kunstenaars, die veel verschillende soorten koopwaren maken. In het bijzonder saeyen³, half ossetten⁴, en grofgreinen⁵

¹ Fr. Deûlémont

² Buc, Bucq

³ Saai: zeer lichte, gekeperde wollen stof, die vooral door de lagere standen werd gedragen.

⁴ Ossetten: volgens sommigen een wollen weefsel, volgens anderen een kostbare soort zijde of satijn.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
Beschrijving van Rijsel, p. 320-321

op Turkse wijze, van allerlei soorten en prijzen. Door deze handel, ambachten en handwerken, wordt Rijsel beschouwd als de voortreffelijkste handelsstad van de Nederlanden na Antwerpen en Amsterdam. In deze stad werden Gautier bisschop van Maguelone⁶ geboren, een zeer geleerd en vermaard schrijver; en Alain de Lille⁷, groot theoloog, voornaam filosoof en zeer beroemde dichter die veel mooie werken heeft geschreven, zoals Trithemius in het bijzonder. Daarenboven ook Gautier de Châtillon, zeer geleerd theoloog, filosoof en dichter. Tegenwoordig is daar onder andere Alexandre Le Blancq, heer van Meurchin, geleerd edelman en liefhebber van antiquiteiten.

Rekenkamer

In Rijsel is de Rekenkamer van Vlaanderen gevestigd, gelijkaardig aan de Rekenkamer van Brussel zoals we eerder vermeld hebben, maar deze heeft meer gezag, een hogere bevoegdheid en meer aanzien, aangezien veel gebieden verplicht zijn hier rekenschap te geven: heel Vlaanderen, de graafschappen Artois en Henegouwen, de steden Valenciennes, Doornik en het Doornikse, Namen, en de heerlijkheid Mechelen. Vroeger ook Franche-Comté waar later een rekenkamer ingesteld werd. De Raad van deze rekenkamer is allereerst opgericht door hertog Filips van Bourgondië, bijgenaamd de Stoute, als een rechtbank om de klachten van het volk te aanhoren en recht te doen, en als een rekenkamer betreffende de rekeningen en financiën van de landsheren, domeinen en erfgoederen. Maar toen hertog Jan, de zoon van de voornoemde hertog Philips, zag dat de rekenkamer alleen niet zoveel zaken tegelijkertijd kon uitvoeren, heeft hij die in twee gesplitst en heeft een raad te Gent opgericht om daar te beslissen over twisten en processen van de onderdanen. Voor de Raad te Rijsel behield hij de behandeling van het inkomen van de landsheren, het verlenen van audiëntie aan de trezoriërs en ze kwijting geven wanneer zij hun rekeningen en bewijzen van ontvangsten hebben gedaan. Op het ogenblik dat ik dit schreef werd dit ambt vervuld door een president, Jacob Bosquet, en vier rekenmeesters, namelijk Adriaan Gileman, Jan de Rebreviettes, Jan de Becque, en Adriaan Clement. Daarenboven zijn hier ook vijf auditeurs, drie griffiers en andere ambtenaren van lagere rang. In deze rekenkamer worden de registers en originelen bewaard van de privileges die aan het land verleend werden door de landsheer. Rijsel bezit een grote kasselrij⁸ en een zeer mooie heerlijkheid. In het kort gezegd, dit is de voornaamste hoofdstad van heel Waals-Vlaanderen.

BIJVOEGSEL

⁵ Grofgrein: kan verschillende betekenissen hebben: stof uit geitenhaar al dan niet met zijde vermengd/soort zijdelaken/gemengde stof met sterk gespannen zijden schering en inslag van grove wol/wollen stof

⁶ Wautier Margolensis

⁷ Alanus ab Insulis

⁸ rechterlijke en administratieve onderverdeling van Vlaanderen – gebied van een kasteelheer of burggraaf L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612 Beschrijving van Rijsel, p. 320-321

[Niettegenstaande alle troebelen is Rijsel een welvarende stad gebleven en bleven de inwoners trouwe onderdanen van de Spaanse koning, alhoewel ze geen garnizoen hebben willen ontvangen. De burgers verdedigden zelf hun stad. Zij ondervonden nochtans veel tegenstand van de Gentenaars en ook van de Spanjaarden. Onder andere in 1580 deden de Gentenaars een aanval op de stad met bruggen en ladders, denkend dat zij ze 's morgens vroeg (met medeweten van enkele ingezetenen) bij verrassing zouden kunnen innemen. Maar ze werden te snel ontdekt en de aanslag ging in rook op. Jean Drumez, een vooraanstaande handelaar van de stad, en enkele anderen werden beschuldigd. Na bekentenis werd hij onthoofd, anderen gehangen, en nog anderen die minder zwaar schuldig werden bevonden werden verbannen, en naar gewoonte werden nog anderen uit de stad weggestuurd. De jezuiten hebben hier een mooi groot college gebouwd bij de stadsomwalling.]